СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Производствен и търговски бизнес”
Катедра „Икономика и управление на туризма”

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Сборник с доклади

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Председател:
доц. д-р Петя Иванова
Членове:
проф. д-р Марияна Божинова
проф. д.и.н. Милко Палангурски
доц. д-р Мариана Янева
доц. д-р Тихомир Личев
гл. ас. д-р Любка Илиева
гл. ас. д-р Любомира Тодорова
гл. ас. д-р Павлин Павлов

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
проф. д-р Марияна Божинова – (България)
Членове:
проф. д-р Лариса Корганашвили (Грузия)
проф. д-р Алфред А. Розенблум (САЩ)
проф. д-р Алфонсо Варгас (Испания)
доц. д-р Петя Иванова (България)
доц. д-р Мариана Янева (България)
доц. д-р Татяна Манастерска (Полша)
доц. д-р Ю-Чен Чанг (Тайван)
доц. д-р Сергей Илькевич (Русия)
доц. д-р Насирли Бейтулла (Азербайджан)

Технически секретар – Емилия Станева

ISBN 978-954-23-1764-7

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. Петя Иванова
Вместо предговор 9

Пленарен доклад
Проф. М. Божинова
АКТУАЛНИ АСПЕКТИ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ 13

ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ И ИНОВАЦИИ

Prof. Andrey Zahariev, Assoc. Prof. Stoyan Prodanov, Head Assist. Prof. Emil Tsanov, PhD, Assist. Prof. Stefan Prodanov, PhD; Mariana Moneva-Dauo, Phd Student
PROJECT NOVAE AND INTERREG PROGRAMME – A NEW APPROACH FOR DEVELOPMENT OF THE LOWER DANUBE TOURIST DESTINATION 27

Доц. д-р Петя Иванова, докторант Симеон Симеонов
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТА, ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ 36

Доц. д-р Иванка Николова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАРАСТВАНЕ НА ПРИХОДИТЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО 45

Доц. д-р Снежинка Кадиева
НЯКОИ НОВИ КОНЦЕПЦИИ ЗА ХОТЕЛИТЕ НА БЪДЕЩЕТО 53

Доц. д-р Ваня Василева, Йорданка Марчева
СЪВРЕМЕННИ ОСОБЕНОСТИ В РАЗВИТИЕТО НА РЕСТОРАНТЬОРСТВОТО В КИПЪР 62

Доц. д-р Снежана Иванова, Александрина Енева
ИНОВАЦИИТЕ В НОВИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СВЯТ 70

Доц. д-р Катя Илиева
РЕСУРСИТЕ НА СОЛЕНИТЕ ЕЗЕРА В АКВАТОРИЯТА НА БУРГАС И РОЛЯТА ИМ В РАЗВИТИЕТО НА АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В РЕГИОНА 81

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ИМИДЖА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ 91

Доктор Никола Гайдаров, докторант Ралица Георгиева
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ПРОДУКТИ НА ТУРОПЕРАТОРИТЕ
ПО ДЕЛОВИ И ХАЗАРТЕН ТУРИЗЪМ 98

Ст. преп. Маргарита Панчева
С ГРИЖА ЗА КЛИЕНТА ПРИ ПОДГОТОВКАТА И ПРОВЕЖДАНЕТО
НА ОРГАНИЗИРАНИ ОБИКОЛНИ ПЪТУВАНИЯ ИЗ БЪЛГАРИЯ,
ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ФРЕНСКИ ТУРИСТИ.....108

Преп. д-р Севджан Сабриева
СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА
ИНФРАСТРУКТУРА В ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН ЗА ПЛАНИРАНЕ 117

Докторант Данаил Алеков
ДИНАМИЧНИ И СТАЦИОНАРНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОГРАМИ.....124

Докторант Илиян Дуков
ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ.....133

Mohamed Mostafa Albaz
THE ROLE OF SMART HUMAN RESOURCES IN IMPROVING THE
EFFICIENCY OF LOGISTICS INVESTMENT IN SMEs 141

ТУРИСТИЧЕСКИ БИЗНЕС И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Доц. д-р Генка Рафаилова
ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ КРЕАТИВНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО
И ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ 151

Доц. д-р Мария Станкова
ВЪЗМОЖНОСТИ НА ИНДУСТРИЯТА НА ТУРИЗМА ЗА СОЦИАЛНО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО 161

Доц. д-р Еленита Великова
АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА УДЪЛЖАВАНЕ НА СЕЗОНА
В БЪЛГАРСКИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ КУРОРТИ.....169

Gordana Stojmenović, проф. д-р Любчо Варамезов
ОПИТЪТ НА СРЪБСКИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КОМПАНИИ
В LEAN ПРОИЗВОДСТВОТО.....179

Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Ася Панджерова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ, АНГЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 187

Гл. ас. д-р Галя Кушева
АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ В КУРОРТЕН КОМПЛЕКС ПАМПОРОВО ПРЕЗ ЗИМНИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЕЗОН ЗА ПЕРИОДА 2017-2019 г. 195

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
ДИНАМИКА НА СЕЗОННОСТТА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 203

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 211

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ИНОВАТИВНОСТ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ФИРМИ 218

Ас. д-р Любомира Тодорова
ПРОЯВЛЕНИЕ НА СИВАТА ИКОНОМИКА В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР НА Р. БЪЛГАРИЯ 227

Ас. д-р Павлин Павлов
ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 234

Ас. д-р Пламен Петров
ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ТУРИЗМА В БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2019 ГОДИНА 241

Асен Божиков
КИБЕРАТАКИТЕ – СЪЩЕСТВЕНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ХОТЕЛИТЕ В ДИГИТАЛНАТА ЕРА 248

Докторант Таня Рисемова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОБЩИНИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ 256

Докторант Жаклин Коен
ПРОЦЕСНО УПРАВЛЕНИЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ ОПЕРАЦИИТЕ В ПРЕДЕН ОФИС 264

Докторант д-р Владимир Бойчев
МЕДИЦИНСКИ ИЛИ МЕДИКАМЕНТОЗЕН ТУРИЗЪМ – ВЪЗМОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ 272

Докторант Зорница Златанова
МАРКЕТИНГОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ ОЦЕНКА НА ТУРИСТИЧЕСКИ КОМПАНИИ, ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ИНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГА 281

ФИНАНСОВИ, ОТЧЕТНИ, ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ И СОЦИАЛНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Людмил Найденов, гл. ас. д-р Марияна Павлова-Бънова
МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ЕФЕКТИВНОСТ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 291

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ В ДЕЙНОСТТА НА МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТУРИСТИ 301

Доц. д-р Галя Иванова - Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА РАЗХОДИТЕ ЗА БЕЗПЛАТНА ХРАНА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 311

Ас. д-р Йордан Стефанов Йорданов
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗАЕТИТЕ В ТУРИЗМА 318

Изследовател д-р Александрина Александрова АНАЛИЗ НА БАЗИСНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТНОСНО ТУРИЗМА В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 326

Докторант Росен Колев
НЕОБХОДИМОСТ ОТ НОВИ ПОДХОДИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО НА СЕБЕСТОЙНОСТТА 334

Докторант Димчо Шопов
ВЛИЯНИЕ НА ВИСОКАТА ДЪРЖАВНА ЗАДЛЪЖНЯЛОСТ ВЪРХУ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИЯ НА СТРАНИТЕ ОТ ЕС 342

Докторант Борислава Славова-Петкова
СОЦИАЛЕН ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 351

МАРКЕТИНГОВИ, ТЪРГОВСКИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Светла Ракаджийска
СИМВОЛИКА И КОМУНИКАЦИЯ ЗА ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....359

Проф. д-р Стоян Маринов, д-р Галина Илиева
ТУРИСТИЧЕСКО ТЪРСЕНЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ.....368

Доц. д-р Иван Марчевски, доц. д-р Ваня Григорова
МАРКЕТИНГОВИТЕ МРЕЖИ ОТ ФИРМИ – СЪВРЕМЕННА ТЕНДЕНЦИЯ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ 375

Assoc. Prof., PhD Tatiana Manasterska, The President Stanislaw Wojciechowski
MANAGING AND MEETING THE DEMANDS OF OLDER TOURIST MARKET.....384

Доц. д-р Галина Захариева
ПРИНОС НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА 390

Доц. д-р Искра Пантелеева
СТРАТЕГИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИЗМА – НЯКОИ МЕТОДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ВЪПРОСИ..398

Доц. д-р Мариана Янева, доц. д-р Николай Цонев
КОНСУЛТАНТСКА ОЦЕНКА НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН 404

Доц. д-р Соня Алексиева, Росен Петков
КОНКУРЕНТНО ПРЕДИМСТВО НА УСТОЙЧИВОТО ХРАНЕНЕ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО – ПОТРЕБИТЕЛСКИ ПОЛЗИ, ПРОБЛЕМИ И ТЕНДЕНЦИИ.....414

Доц. д-р Иван Желев
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ ПРИ ФАСИЛИТИ МЕНИДЖМЪНТА НА ХОТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ.....423

Доц. д-р Пенка Горанова
КОНЦЕПЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ХОТЕЛСКИ КОМПЛЕКС.....431

Доц. д-р Анатолий Асенов, докторант Зорница Крумова
ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТРЕЛСТВА И ПРЕД ЛИДЕРСТВОТО В ТУРИСТИЧЕСКИЯ СЕКТОР.....439

Гл. ас. д-р Емил Николов
ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ОТ ИНТЕГРИРАНЕТО НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В ПРЕДПРИЯТИЯТА ОТ ТУРИСТИЧЕСКАТА ИНУДСТРИЯ НА БЪЛГАРИЯ 447

Гл. ас. д-р Маргарита Мишева
ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ В ТУРИЗМА – ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦИИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....454

Гл. ас. д-р Надежда Веселинова
ГЪВКАВОТО ЛИДЕРСТВО – ФАКТОР ЗА УСПЕШНИ ПРОЕКТИ В ТУРИЗМА 462

Гл. ас. д-р Зоя Иванова
ФОРМИРАНЕ ПОВЕДЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 468

Гл. ас. д-р Милен Динков
СТРАТЕГИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ.....475

Гл. ас. д-р Галя Георгиева, гл. ас. д-р Иван Маринов
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....483

Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов
ТЕОРЕТИЧНИ МОДЕЛИ ЗА ОЦЕНКА НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ.....491

Гл. ас д-р Светослав Калейчев
ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ РОБОТИЗАЦИЯТА И ТУРИСТИЧЕСКИЯ МАРКЕТИНГ.....499

Ас. д-р Бойчо Бойчев
ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНСКИ СТРУКТУРИ В ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС 507

Доктор Веселина Портарска
МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ НА РАЙОН РИЛА-ПИРИН, С ЛОКАЦИЯ БАНСКО 515

Докторант Александър Димитров
ПРЕДИМСТВА НА МОБИЛНАТА ТЪРГОВИЯ (M-COMMERCE) В СЪВРЕМЕННОТО ХОТЕЛИЕРСТВО.....525

Д-р Мирослав Кръстев, ас. д-р Калоян Цветков
ОЦЕНКА НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ НАГЛАСИ ПРИ ПОСЕТИТЕЛИТЕ НА НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ.....534

Докторант Кристина Георгиева
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЗИЦИОНИРАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ БЪЛГАРИЯ.....543

Докторант Йоана Огнянова
ВЛИЯНИЕ НА БРАНДИНГА НА КУЛИНАРНАТА ДЕСТИНАЦИЯ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА ТУРИСТИТЕ.....551

Докторант Ирина Карадакова
ИЗМЕРЕНИЯ НА ЛОЯЛНОСТТА В ТУРИЗМА.....557

Докторант Ивайло Иванов
АКТУАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ХОТЕЛСКИТЕ ОНЛАЙН РЕЗЕРВАЦИОННИ СИСТЕМИ.....566

Докторант Нина Костадинова
ЛИДЕРЪТ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА ЕКИПНАТА РАБОТА В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....575

ПРАВНИ, ИСТОРИЧЕСКИ И КУЛТУРНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Таня Парушева
ОПАЗВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ НА КУЛТУРНИЯ ТУРИЗЪМ ЗА БЪДЕЩЕТО.....583

Доц. д-р Тихомир Личев
РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНИЯТ И КУЛТУРНО ПОЗНАВАТЕЛЕН ТУРИЗЪМ ПО ДУНАВСКОТО КРАЙБРЕЖИЕ.....589

Доц. д-р Милена Стоянова, доц. д-р Ивайло Владев
СКАЛНИТЕ МАНАСТИРИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....597

Доц. д-р инж. Стойна Цвяткова, маг. Емилия Маринова
ПОТРЕБИТЕЛСКО ТЪРСЕНЕ И НЕОБХОДИМОСТ ОТ СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАТИВЕН МОДЕЛ ЗА ИНТЕГРИРАН ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТ В СВИЩОВ, С ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРЕН, ДУХОВЕН И РЕЛИГИОЗЕН ТУРИЗЪМ.....605

Dr. Mahmoud Khalifa, Assoc. Prof
THE ANALYSES OF PUBLIC POLICIES FOR THE REVITALIZATION OF THE TOURISM SECTOR IN EGIPT AFTER THE 30th OF JUNE REVOLUTION....614

Д-р Константин Григоров
МЕСТНИ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ТУРИЗМА И ТЕХНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ 620

ПРОСТРАНСТВЕНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ВЪПРОСИ НА ТУРИЗМА

Проф. д-р Константин Калинков
ОСНОВА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ЧЕРНОМОРСКИ КУРОРТИ 629

Доц. д-р Петя Иванова
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА ЧРЕЗ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ 640

Доц. д-р Марина Николова
УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРСКИТЕ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ТЕРИТОРИИ 651

Доц. д-р Иван Килимперов, доц. д-р Красимир Александров
ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕЧКИ ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТУРИСТИЧЕСКИ РАЙОН „ТРАКИЯ“ 658

Гл. ас. д-р Нели Веселинова, проф. д-р Веселин Бояджиев
ТУРИЗЪМ, РУРАЛИЗЪМ И ДЕМОГРАФСКАТА КАТАСТРОФА 664

Гл. ас. д-р Румен Недков
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА СВОГЕ 673

Гл. ас. д-р Явор Станев
РАЗВИТИЕ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ СЕКТОР ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ЖИВУЩИТЕ В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 680

Докторант Иво Балевски
СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ - ЕДНА РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА....686

Докторант Владо Божилов
ДОБРИ ПРАКТИКИ В „ЗЕЛЕНА“ ПОЛИТИКА В ХОТЕЛИЕРСТВОТО..693

ИЗСЛЕДВАНИЯТА И ПРЕПОДАВАНЕТО В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Доц. д-р Александр Аверин
DIGITAL-СТРАТЕГИИ ПРОДВИЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ИНДУСТРИИ СПОРТА И ТУРИЗМА 703

Старший преподаватель Юлия Иванова
ОСОБЕНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИМИДЖА И ПРОДВИЖЕНИЯ УНИВЕРСИТЕТОВ ТУРИСТКОГО ПРОФИЛЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ 711

Доц. д-р Ирена Емилова
МЕТОДЪТ „АНАЛИЗ НА СЛУЧАЙ“ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ПО ДИСЦИПЛИНАТА „ЕКОТУРИЗЪМ И ИНФРАСТРУКТУРА“..... 719

Докторант Стилияна Басмаджиева
РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕТОДОЛОГИЧНА РАМКА ЗА АНАЛИЗ НА МАКРОУПРАВЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ 724

Жилкова Ю. В., Макаренко З. В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ЗНАЧЕНИИ ЭКСКУРСИИ 734

СТУДЕНТСКИ НАУЧНИ ДОКЛАДИ

Магистър Невена Руменова Лясковa
МУЗЕИТЕ НА ВЕЛИКО ТЪРНОВО - ОТ МИНАЛОТО ДО НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ..... 749

Бакалавър, Анжелина Василева
РАЗКРИВАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛ ЗА ТУРИСТИЧЕСКИ АТРАКЦИИ В ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИТЕ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ НА ГРАД СВИЩОВ 755

Студент Петя Костова
ИКОНОМИКАТА НА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ТУРИЗМА 762

Студент Фелия Попова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ДИГИТАЛНИЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМА..... 769

Студент Марта Лазарова
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ В ТУРИЗМА..... 776

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНОПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ТУРИЗМЪТ В НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ – СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ

Свищов, 11-12 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 10-годишнината от създаването на специалност „Икономика на туризма“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1764-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ДЕТЕРМИНАНТИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКОТО ТЪРСЕНЕ НА ОРГАНИЗИРАНИ ЕДНОДНЕВНИ ПЕШЕХОДНИ ЕКСКУРЗИИ

Докторант Илиян Дуков, УНСС

Резюме: *Динамичното ежедневие, засилващите се урбанистични процеси, повишаването на стреса и дефицитът на свободно време в големите градове у нас, доведоха до някои структурни промени в търсенето и предлагането на пазара на туристически услуги. Свидетели сме на все по-голям интерес към участието в организирани еднодневни пътувания, включително и при фирмите предлагащи специализирани видове туризъм. Акцентът в настоящото проучване е поставен върху еднодневните туристически пътувания и по-специално - тази част от тях, които се реализират в сегмента на т.нар. пешеходни туристически екскурзии. Именно тук, според констатацията на специалисти от бранша, се наблюдава значително увеличаване на относителния дял на тази форма на пътуване, спрямо цялостната гама на предлагани и ползвани туристически услуги. Целта, към която е насочено изследването е да се отговори на въпроса „Защо?”.*

Ключови думи: *трекинг, пешеходен туризъм, планински туризъм, еднодневна екскурзия*

Изложение

Целта на настоящото изследване е да се потърсят причините за нарастналия интерес към организираните еднодневни пешеходни екскурзии както и да се определят основните детерминанти оказващи влияние върху потребителите при вземането им на решение за включване в подобен туроператорски продукт.

Обект на изследване са еднодневните пешеходни екскурзии в практиката на туроператорските фирми в град София.

Предмет на изследване са факторите определящи нагласите и вземането на решение за участие на реалните клиенти на тези продукти.

1. **Специфика на еднодневните пешеходни екскурзии**

С течение на времето и през вековете отношението към почивката се е променяло. През последното десетилетие се наблюдава

тенденция към предприемането на по-чести, но по-кратки по продължителност туристически пътувания (Янева, М., Разсолкова, М., Тагарева, Св., Тончева, Д., Тончева, Б., 2011). Според общата пътническа статистика най-големи привърженици на пътуванията са чиновниците и служителите (60%), самостоятелно ангажираните и хората със свободни професии (46%) и учениците/студентите (50%,), докато заетите в селското стопанство работници и специлисти са видимо помалко (Янева, М., 2016). Съществува органична връзка между свободното време и туризма, като двете категории са във взаимна зависимост и се влияят една от друга. От една страна свободното време е едно от най-важите условия за развитието на туризма, а от друга страна, туризмът като вид индустрия е част от индустрията на свободното време. Сегментирането на туристическия пазар все повече се проявява като сегментиране на потенциалната и действителна клиентела по критерия „оползотворяване на свободното време“, като същевременно се отчитат динамиката на доходите, структурата на потреблението и променящите се вкусове и предпочитания на туристите в това направление (Рафаилова, Г., Кадиева, Сн., 2005). В този смисъл със засилването на урбанистичните процеси, динамиката на обществените и професионални отношения, деверсификацията на сферата на услугите сме свидетели и на все по-голямо предлагане и респективно интерес към участието в еднодневни организирани туристически мероприятия.

Както показва и името, понятието „еднодневна екскурзия” се свързва с тази част от туристическите пътувания, при която липсва нощувка в посещаваната дестинация, а престоят е в рамките на 24 часа. Според действащия от 18.01.2019 г. Закон за туризма, това са т. нар. „екскурзианти“.

Именно тази е основната форма при круизните пътувания – посещава се определен град със забележителностите му, а нощувката се реализира на кораба или пък предпочитана форма за кратки екскурзии, предлагани на туристите по време на ваканционната им почивка в някой хотел.

Според едно онлайн проучване, осъществено в периода 26 ноември 2016 – 27 февруари 2017 г. и достигнало до 396 респонденти, еднодневните екскурзии са предпочитани и при практикуващите велотуризъм (Калоянов, К., 2017).

В периода на ученическите ваканции и особено през лятото сме свидетели на истински бум на участие в летни занимални, спортно-приключенски лагери, лагери за тийнейджъри, обхващащи деца от 7-15 годишна възраст, при които сутрин ги взимат с организиран тран-

спорт от определени точки в столицата, през деня специализирани инструктори им осигуряват предвидените активности, а вечер ги връщат на родителите им.

Еднодневните екскурзии са и предпочитана форма **при кулинарните турове** до близки съседни държави, участието в **тематични местни събития** като фестивали, както и при редица **културно-исторически и пешеходни природни турове**.

Именно към последната разновидност е насочено настоящото изследване. Ще фокусираме вниманието си върху *екскурзиите с цел трекинг*. Етимологията на понятието е свързана с английската дума „trekking", превеждана като: преходи, пешеходен туризъм, планински преходи. *В този аспект трекинг услугите представляват създаване и предоставяне за организирано туристическо ползване на пакет услуги срещу обща цена, основният акцент, в които е поставен върху пешеходна активност сред природна среда.* (авторска дефиниция).

Трекинг услугите в България са устойчив и перспективен вид туризъм, с възможност за целогодишно практикуване, при който на този етап практиката е изпреварила научното му разглеждане. Това е сектор със своя индивидуална и уникална проблематика, вътрешни взаимовръзки, конкретни потребителски предпочитания и специфични фактори, чието въздействие определя състоянието и възможностите му за развитие.

Интересно е да се отбележи, че в развитите страни, това е една от най-предпочитаните активности през свободното време. Така например в Германия се нарежда на второ място, след плуването. Германците обичат да ходят в планината и това се вижда от нарастването на годишните им разходи за определени пешеходни маршрути. С близо 7,5 милиарда евра са се увеличили приходите на компаниите, които предлагат около 370 милиона еднодневни програми. (Richins, H., Hull, J., 2016).

Според академичната литература за специализираните видове туризъм (които в България се наричат още и алтернативни видове туризъм), трекинг услугите би следвало да се отнесат в най-голяма степен към екотуризма (ecotourism), приключенския туризъм (adventure tourism) или природно-познавателния туризъм (nature tourism).

За практикуващи екотуризъм е характерно, че обикновено са ерудирани и интелигентни личности, 82% от тях са с университетско и колежанско образование, въпреки че се очертава тенденция и за увеличаване броя на участниците и с по-ниска степен на образование. Доходите им като цяло са средни и високи (Рафаилова Г., Кадиева

Сн., Кожухарова Л., Янчева, Кр., Кръстева Ат., Пляков, Ст, 2012). Екотуризмът, като част от видовете туризъм, включва посещение на девствени природни области, като участниците са мотивирани да задоволят своите нужди за природно, социално и културно познание и загрижеността си към природата (Стамов, Ст., Алексиева, 2006). От своя страна географското разположение на столицата дава възможност в радиус от 150 км. да бъдат достигнати над 40 планини, което я прави перфектна локация за еднодневни дестинации.

От направеното изложение може да се отчете, че според констатацията на специалисти сме свидетели на изключително активно търсене и предлагане през последните години на подобен род услуги в големите български градове и по-конкретно в София. Дали единствено динамичната социално-икономическа среда е предпоставката за този факт или тя просто изиграва ролята на катализатор за откриването на някои очевидни конкуренти предимства на този тип екскурзии и спомага за задълбочаване на диверсификацията на предлаганите алтернативни туристически услуги? Тези въпроси налагат по-задълбочено проучване на спецификата, същността, взаимовръзките, потребителските нагласи и конкурентните предимства на еднодневните трекинг екскурзии и за тази цел проведохме настоящото проучване.

2. Методологична рамка на изследване на детерминантите на еднодневни трекинг програми

За да се отговори на поставения въпрос и да се разберат нагласите на потребителите, бе съставено и проведено анкетно проучване в периода април-юни 2019 г. с отворени и затворени въпроси, сред някои от най-активните клиенти на туроператорски фирми в град София, предлагащи планински туристически услуги. Броят на отговорилите респонденти, представителна целева извадка е 48. В него те са помолени да оценят по значимост различните фактори, които биха ги стимулирали да се включат в еднодневна екскурзия, както и да посочат по-основните недостатъци на тези екскурзии.

3. Анализ на резултатите от анкетното проучване

Ранжиране на потребителските предпочитания за еднодневните пешеходни екскурзии:

- Ако събота е работен ден, можеш да се възползваш от екскурзия в неделя;
- Вариант за екскурзия, когато искаш да ходиш, но нямаш възможност за по-дълго време;

- Не изисква предварително планиране, може да се включиш в нея в последния момент, при изникване на свободен ден;
- В случай че в групата присъстват хора, които не си пасват по характер и темперамент и се натрупва напрежение между тях то ще бъдат в съвместна компания само един ден;
- Дава възможност да се посетят 2 напълно различни типа екскурзии през двата почивни дни;
- Еднодневната екскурзия дава отличната възможност да се посетят уникални места, например природен феномен, малко селце със старинна черква, археологически обект, панорамен връх, екопътека и др., места неголеми по площ и достъпни в рамките на 2-4 часа пътуване, места за чието посещение не са необходими 2-3 дни за да ги разгледаш и оцениш.

Таблица 1. Оценка на значимостта на индентифицирани детерминанти по еднодневни трекинг програми

Значимост на фактора	**Въпрос №**	**Д Е Т Е Р М И Н А Н Т И**	**Усреднено класиране по позиция**
1	2	Еднодневната екскурзия ми ангажира само един от почивните дни и ми дава възможност да използвам останалото време за други лични занимания и нужди.	4,35
2	7	Еднодневната екскурзия дава възможност да се реализира дори и при по-малък брой записали се туристи.	4,38
3	6	При неподходящо време еднодневната екскурзия по-лесно би могла да бъде преместена за друга удобна дата.	4,42
4	3	На еднодневната екскурзия се носи по-малко багаж.	4,57
5	1	Еднодневната екскурзия е на по-достъпна цена.	4,83
6	9	На еднодневната екскурзия може да се ходи с по-неспециализирана екипировка.	5,47
7	4	Харесва ми, че след еднодневната екскурзия се прибирам да си спя вкъщи, а не на някое недостатъчно уютно място.	6,51
8	8	При еднодневната екскурзия се пътува с превозно средство на по-близки разстояния, което е добре, защото не се чувствам комфортно при по-продължително возене.	6,83
9	5	Продължителността на преходите при еднодневните екскурзии обикновено е по-кратка и маршрутите са по по-леки в техническо отношение терени.	7,62

Източник: Авторова систематизация

Предимства за туроператора при предлагането на еднодневни пешеходни екскурзии:

- По-голяма гъвкавост, ако прогнозата е за лошо време през единия ден от уикенда, а за хубаво през другия, екскурзията по-лесно би могла да бъде преместена;
- По-ниска стойност на разходите (не се плащат нощувки за шофьор и водач), по-атрактивна цена;
- По-лесна организация: от пакета услуги е отпаднало цяло звено - „настаняване и изхранване". Не са необходими предварителни резервации. По-лесно могат да бъдат намерени водач и шофьор;
- Дава възможност да се реализира с по-малък брой участници;
- Могат да се предложат по-голям брой и по-разнообразни екскурзии, които да обхванат различни потребителски сегменти (задълбочаване на диверсификацията);
- Дава възможност да се обхванат по-близки, но интересни обекти;
- Дава възможност в някои от екскурзиите да се включат и по-неподготвени туристи;
- Представляват добра възможност за преодоляване на сезонността на ползваните услуги, особено през зимата, ранна пролет и късна есен.

Недостатъци на еднодневните турове:

- Голяма част от времето минава в път. Това от своя страна ограничава възможността за предлагането на по-дълги преходи. Има вероятност пътуването да е повече от прехода.;
- Натрупва се допълнителна умора от пътуването;
- Налага се по-ранно ставане и тръгване;
- Не може да се стигне до по-отдалечени места;
- Малкото време прекарано сред природата. Откъсването и почивката е твърде кратка. Не дават достатъчно добра възможност за потопяване в атмосферата на мястото;
- Посещават се места, близо до които живееш и с които си запознат;
- Често се пътува до лесно достъпни и масови места;
- Липсва романтиката на дългото пътуване. Няма я задушевната атмосфера на вечерта;

- Остава малко време за разглеждане на атракциите. Предполагат повечко „препускане”, ако са заложени повече неща за посещаване.

Изводи

От проведеното проучване могат да се направят следните заключения:

✓ 96 % от анкетираните туристи са отговорили, че ходят на еднодневни екскурзии;

✓ Почти 60 % от тях са посочили, че това е един от най-използваните типове екскурзии, които посещават;

✓ От ранжирането на факторите във въпросника става ясно, че за интересът към тези пътувания от най-голямо значение са гъвкавостта им, (ангажират само единия от почивните дни, има сигурност за провеждането им дори и при по-малко записали се туристи, при неподходящи условия по-лесно могат да бъдат преместени за друга дата), а така също носенето на по-малко багаж и по-ниската им цена;

Сега вече може да се даде отговор на поставения въпрос: „Защо се наблюдава увеличаване на дела на този тип екскурзии през последните години?

Съвременната икономическа обстановка се характеризира с динамично ежедневие и ограничено свободно време и покупателна способност. Хората все пак искат да ходят на екскурзии, макар и за по-кратко време и на по-ниска цена. Туроператорите от своя страна се стремят да удовлетворят тази потребност и именно еднодневните екскурзии са една от точките, където се пресичат интересите на контрагентите. Две са основните конкурентни предимства на този тип екскурзия: гъвкавост и по-ниска себестойност, респективно цена. Това ги прави устойчива форма за туристически услуги, макар да не са лишени и от някои недостатъци и тепърва ще завладяват все по-голям пазарен дял.

ЛИТЕРАТУРА

Янева, М., Разсолкова, М., Тагарева, Св., Тончева, Д., Тончева, Б., Хармонизиране качеството на продукта на туристическите агенции в България с европейските добри практики, Авангард Прима, 2011.

Янева, М., Екскурзоводско обслужване, Авангард Прима, 2016.

Рафаилова, Г., Кадиева, Сн., Маркетинг на свободното време и туризма, Стено, 2005.
Рафаилова Г., Кадиева Сн., Кожухарова Л., Янчева, Кр., Кръстева Ат., Пляков, Ст, Специализирани видове туризъм, Наука и икономика, 2012.
Стамов, Ст., Алексиева, Й., Специализирани видове туризъм – Част 1, Кота, 2006.
Калоянов, К., Туристическо поведение при предприемане на велосипедни пътувания - анкетно проучване. Годишник на Софийски университет "Св. Климент Охридски", Геолого-географски факултет, кн. 2 - География, т. 110 , 2017.
Richins, H., Hull, J., Mountain tourism – Experiencies, Communities, Environments and Sustainable Futures, CABI, 2016
Закон за туризма, в сила от 18.01.2019 г.
https://asport-bg.com/letni-lageri-programi/ (Проверено на 10.08.2019)